Ч. 17 (171). Львів, середа 24. січня 1923. Почтову належність оплачено гуртом. Рік II.

ГРОМАДСЬКИЙ ВІСТНИК

Перемишль
Впр. о. Зубрицький А.
Чацкого 6.

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО РАНО.

РЕДАКЦІЯ И АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрамів Громадський Вістник Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 5900 Мп.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 10 фр. фр., Італії 10 лірів, Німеччині 7500 п. марок, Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. корон. Румунія 50 лей, Болгарії 50 левів, Австрії 7500 мп. Зміна адреси 300 мп.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
Ціна примірника 300 мп.

ВИДАЄ: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“.

22. січня 1918 р. — 22. січня 1919 р.

Львів, 22. січня 1923.

Універсалом 22. січня 1918 р. проголошено незалежність України. „Від нині Українська Народня Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу“ — сказано в ньому. Центральна Рада цими словами четвертого універсалу сконкретизувала і проголосила світови те, до чого в непереможною силою примушував її розвиток подій на землях був. Росії.

Ще кілька місяців тому назад авторам четвертого універсалу й не снилося, що їм саме доведеться проголосити повну незалежність України. Їхні думки скупчувалися з початку біля автономії, опісля біля федерації. Ще кілька місяців тому назад нечисленних речників незалежности України уважано за „контрреволюціонерів“ і відхрещувалося від них як „буржуїв“. Що й казати. 30. грудня 1917 р. відбувся в Києві зїзд союзу соціялістів самостійників (зложений з представників соціялістів-самостійників, української народної партії, союзу Української Державности, українських національних революціонерів, незалежних українських соціялістів-революціонерів й инших самостійних груп). На зїзді, після розглянення положення на Україні, виставлено домагання проголосити незалежність Української Держави, залишаючи справу творення всеросійської федерації до часу, поки не зорґанізуються нові держави та поки не вияснить ся, з ким Україні треба федеруватися. Одночасно зїзд домагався, щоби українське правительство стало рішучо на ґрунт національно-державної політики, маючи на увазі тільки інтереси України.

Одначе зїзд цей не викликав спочутливого відгомону в кермуючих сферах Центральної Ради. Там все ще манилися надією мирного поладнання конфлікту з новими володарями Москви.

Центральна Рада вела дальше діяльоґ з Москвою, шукаючи компромісу, як шукала його у відношенню до тимчасового правительства. Цей діяльоґ большевики зручно піддержували, скріпляючи свої позиції на Україні, спихаючи Україну в обійми анархії. Могли це робити з тим більшою самопевністю, що Центральна Рада, в якій рішаючий голос мала партія соціяльних революціонерів, несвідомо приготовляла їм ґрунт, стараючись побивати большевиків їх таки зброєю. Бо нічим иншим, як підготуванням ґрунту для большевиків на Україні, були соціяльні реформи, які проголошувала вона в третьому і четвертому універсалах.

Таким чином все одно не зєднала для справи української державности елементів, відносно яких хотіла конкурувати з большевиками, а відштовхнула від себе ту реальну силу, в якій можна було найти тривку, непоборну підставу для державного будівництва: українське село. Двері на село отворили большевикам на ділі українські есери своєю демаґоґічною аґітацією серед селянських мас і соціяльними реформами, які за їхньою ініціятивою проголошено в 3-тьому і 4-тому універсалах.

Українська демократична інтеліґенція, вихована в російському підполю, тільки після жахливих консеквенцій своїх похибок щойно тепер поволі приходить до свідомости, що львину частину вини за розвал своєї держави треба вписати на її рахунок.

Вона легкодушно випустила зі своїх рук керму національним підйомом, який принесли на Україні перші місяці революції, дала змогу потахнути цьому підйомови під хвилями соціяльної революції, яка хлинула з півночі. Не прочунялася навіть тоді, коли — ведена інстинктом запросила Німців на Україну, не прочунялася й в хвилі грізного темпо, коли Центральна Рада мусіла уступити місце гетьманови. А результат той, що сьогодня большевики „ушасливлюють“ Україну, що українські землі розпанахані кордонами.

Сьогодня, в пяту річницю проголошення незалежности України, мусимо глибоко призадуматися над тим, які причини прогайнованого усміху долі в рр. 1917 і 18.

А шукаючи за причинами розвалу Української Держави, не сміємо обезцінювати ваги дати 22. січня 1918 р.

Цеж вперше після довгих років занепаду української державної ідеї прилюдно проклямовано принцип власної державности найвисшою тоді державною установою. Відновлено історичну традицію, навязано традицію князівських й гетьманських часів.

В рік опісля, 22. січня 1919 р. — торжественно проголошено зєдинення Галицької Волости з серцем України — золотоверхим Київом.

Над Карпатами маяли синьо-жовті прапори, український народ Галицької Землі устами своїх речників на площі св. Софії виявляв свою незломну волю.

Ці дві дати являються граничними стовпами в історії України.

В цих двох днях проголошено ідеї, за які в чергових роках головами накладав цвіт нації, за здійснення яких не переривається і не може перерватися дальша боротьба.

Цим двом ідеям: незалежности й соборности мусимо підпорядкувати все инше. В цім напрямі рр. 1919—22 дали нам тверду, наглядну лекцію.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Вічна траґедія України.

З нагоди 5-тих роковин невдалої спроби відбудувати Українську Державу — українському громадянству під розвагу.

Ще всім у памяти велика траґедія, яку пережила вся свідома національно Україна в 1918—1919 рр. підчас наїзду московських большевиків на Українську Державу. Траґедія лежала не так у самім наїзді ворогів на українські землі. Без порівнання більшою траґедією було становище самої України супроти північних наїздників.

Чи треба пригадувати загально відомі факти з того часу? Від переходу на бік неприятеля цілих українських полків, які зорґанізувала була для оборони Української Держави Центральна Рада, аж до „приятельського невтралітету“ (!!!) супроти московських наїздників українських селянських мас? Тай чи одних селянських мас тільки?

Якаж причина отсих невимовно сумних фактів?

Причина — треба це сказати раз ясно й отверто — одна: грубий, примітивний матеріялізм український.

У найкритичнійший момент для Української Держави українські маси пішли на гачок матеріяльних користей і користи ці поставили вище всього. Вище — ніж власну державу навіть...

*

Траґедії такі Україна переживала вже нераз на протязі своєї тисячелітної історії. Згаданий матеріялізм український уже нераз болюче відбивався на Україні.

І так дуже подібне, як у 1918—1919 рр. мало місце в нас нпр. в 1240 р. Як тепер Москалі з півночи, так тоді нахлинули були на Українську Державу Татари під проводом Батия зі сходу, несучи їй повну руїну. І як тепер, так і тоді, українські маси поставили матеріяльні інтереси вище, ніж інтерес своєї держави.

От що читаємо про це в „Історії України“ проф. М. Грушевського (Київ — Львів, 1911 р., ст. 134—135):

„В той час, як на чутку про прихід Татар замикалися міста, а князі і всякі инші значні й багаті люди розтікалися куди видно, в тойже час знаходилися люде, оселі й цілі краї, які думали скористати з цього перелому, цеї руїни старого життя. Користаючи з того страху, якого нагнали Татари, хотіли вирватися вони з старого князівсько-дружинного устрою... Ці люди цілими громадами піддавалися Татарам... Вони обіцяли давати Татарам данину збіжжем, бути під їх безпосередньою властю в покорі і послуху і не хотіли більше знати ніяких князів; хотіли правитися народоправно своєю старшиною, старцями, чи як вони там звалися (звуться часом і князями).

„Татарам — читаємо — на руку був сей рух: він ослабляв княжу власть і взагалі відпорну силу людности, забезпечував Татарам спокійне панування над сими краями, бо ті відокремлені громади без дружин, без князів, не спроможні були дати ніякого відпору. Татари, як каже літописець, накладали на них обовязок давати дань збіжжем і лишали їх в спокою — „зіставили їх Татари, аби їм орали пшеницю і просо“.

Не знаємо докладно — читаємо дальше — як широко прокинувся цей рух. Маємо припадком згадку про сих „людей татарських“, як їх називають, тільки при нагоді походу на них Данила, що хотів винищити цей небезпечний для княжого устрою (і для Української Держави! — І. К.) рух. Бачимо їх на пограничу Волині й Київщини, де воював їх тоді Данило: по Случі, Горині, Тетереву, Богу. Але мабуть цей рух обхопив також і Подніпровя. Татари, поміркувавши, як він добре підтинає князівську силу і власть і старий устрій дружинний (і Українську Державу! — І. К.), самі дбали про те, щоб поширити його якомога. Тільки не маємо з того часу докладніших відомостей з Подніпровя.

„Цей рух громад проти князів і бояр (і Української Держави! — І. К.) з татарською властю — читаємо вкінці — розвалив і без того вже розхитаний князівсько-дружинний уклад на Подніпровю.

А з князівсько дружинним укладом — і стару Українську Державу!...

*

Отсе неґативне становище супроти своєї власної держави, коли входять у гру власні матеріяльні інтереси, характеристичне не тільки для темних, національно несвідомих українських мас. Воно дуже характеристичне також для більшости українського громадянства взагалі. Свідчить про це наглядно

Пр. 39/23. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний яко Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Прокураторії Державної, що зміст часопису „Громадський Вістник“ число 11. (165) з дня 16. I. 1923. в артикулі під заголовками: 1) „На порозі Нового Року“ в уступах: а) від слів: „Переживаємо в історії“ до „безчисленні тюрми“, б) від слів: „Шлях наш“ до „найблизше завдання“, 2) „Східна Галичина“ в уступі між словами: „автономією“ і „Вони не мають“, 3) в рубриці: Новинки“ осьмий заголовок з ряду нотатки містить в собі єство злочину з § 65 а) закона карного узнав доконану в дни 15. січня 1923 конфіскату за опрадану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 процедури карної заказ дальшого поширювання того друкового письма. Зазразом видав наказ відвічальному редакторов тої часописі, щоби се рішення помістив безплатно в найблизшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. грудня 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 400 Мп. — Львів, дня 15. січня 1923.

(Підпис нечиткий.)

між ин. українська ідеольогія.

Дуже цікава з того погляду сповідь проф. М. Грушевського в органі українських с.-р. „Борітеся — Поборете!“ (1920 ч. 1).

„Як раз трийцять літ тому назад — читаємо там — написав я невелику наукову працю особливо памятну для мене тому, що нею були зачаті „Записки Товариства ім. Шевченка“ — видавництво, котре мені потім довелось вести протягом цілих двайцяти рохів. Це була одна з перших моїх наукових робіт, в котрій мені довелось кинути світло на розвій нашого народнього життя. Називалась вона не дуже влучно: „Громадський рух на Вкраїні в половині XIII в.“ Мова йшла про дуже цікавий і симптоматичний рух, що прокинувсь у нашім народі в звязку з татарським нападом 1240 р.

Переповівши згаданий вище сумний епізод нашої історії та заходи галицького короля Данила ратувати загрожену Українську Державу, проф. М. Грушевський говорить далі:

„Все спочуття літописця, одинокого свідка цеї трагедії, розуміється, лежить по стороні Данила, не тільки по особистим симпатіям, а й по обєктивним даним. Справді, по одній стороні найбільш блискучий представник української державности „король Данило великий, добрий і мудрий“, „другий по Соломоні“, патріот і оборонець національної ідеї, по другій — люде, які ломлять в критичний момент національну солідарність, підтинають сили української держави, переходять на бік ворогів віри, культури, всеї сучасної цивілізації. Не тільки для офіціяльного історіографа, а взагалі для українського патріота, інтелігента тої доби не могло бути ні вагання в оцінці, ні вибору між оборонцем державности й культури й сими „зболшовиченими“ Українцями тієї доби.

Инакше одначе поставився до одного й других наш автор.

„Я був вихований, каже він, в строгих традиціях радикального українського народництва яке вело свою ідеольогію від кирило-методіївських братчиків і твердо стояло на тім, що в конфліктах народу і власти вина лежить по стороні власти. Бо інтерес трудового народу — це найвищий закон всякої громадської організації, і коли в державі цьому трудовому народови не добре, це його право обрахуватися з нею. Я виходив з цих прінціпів в оцінці цього руху XIII в., і, хоч добре розумів всю трагічність для національного життя цього конфлікту українських громад з українською державою в такий критичний момент, в моїм представленню цього конфлікту симпатії лежали не по стороні улюбленця нашої старої історіографії, — „мудрого короля Данила“.

Далі оповідає проф. Грушевський про становище, яке супроти згаданої його статті, згл. супроти його освітлення антидержавного руху в нас у XIII ст. заняли два тодішні корифеї української думки — В. Антонович і М. Драгоманов.

„На Драгоманова — говорить він — її (статті) провідна ідея — спочуття до отсих „татарських людей“ — зробила неприємне враження. Еволюціоніст, конституціоналіст, противник бунтарства і неорганізованости, він не допускав симпатій до руху, який вів історичний процес назад, від держави до партикуляризму громад. Навпаки, Антоновичови стаття подобалась: при всім опортунізмі в практичній політиці він був перейнятий принціпіяльними симпатіями до всякої опозиції й активної боротьби з засиллям держави: її централізмом, бюрократизмом, мілітаризмом (глибоке спочуття до такої боротьби проходить через усю його історичну працю).

*

І отся „принципіяльна симпатія до всякої опозиції й активної боротьби з засиллям держави“ — характеристична риса цілої майже української ідеольогії XIX — поч. XX вв.

„Нова українська історіографія — говорить проф. М. Грушевський далі — і всі, хто мав до діла з минувшиною народу, під впливом цих ідей жадібно ловили прояви народньої активности і з особливою увагою та симпатією спинялись на таких виступах народніх мас, однаково, чи в рамках української державности, чи в боротьбі з державністю чужою. Конфлікти віча з князями в XI XII вв., отсей рух громад в XIII в. і життя в XIV, повстання селянства в Західній Україні (як от повстання Мухи) в XV, початки масових рухів у Східній Україні в XVI та їх продовження в XVII, опозиція Запоріжжа гетьманському режімови в XVII і XVIII, повстання Петрика й инші рухи в Гетьманщині, гайдамаччина й подібні прояви протесту в Західній Україні, проби відзискання свободи серед селянства в тім роді, як „Київська Козаччина“ 1855 р.; — все це були улюблені теми української історіографії, популярної літератури, белетристики, театру і т. д.

*

Виховане на такій ідеольогії — ідеольогії суто матеріялістичній та рівко антидержавній — українське громадянство опинилося в 1918 р. знова перед альтернативою: Українська Держава чи матеріяльні інтереси?

І чи можна дивуватися дуже, що значна більшість його вибрала це друге?

Ів. Кревецький.

Народини Центральної Ради.

В берлінському журналі „Историкъ и Современникъ“ друкуються пз. „Война и революція на Украинѣ“ інтересні спомини б. міністра зак. справ — Дмитра Дорошенка. Уривок, який подаємо низше, взятий з II. т. „И. в. С.“ — Редакція.

Коли прийшли перші вісти про переворот в Петрограді, зійшлася рада „Товариства українських поступовців“ одинокої тоді всеукраїнської політичної організації. В двох маленьких кімнатках Українського Клюбу, які осталися вільними після приміщення в льокалю клюбу лазарету для ранених, зібралися не тільки члени ради, а й багато рядових членів організації. Прийшли представники академічної молоді. Вислухано політичні вісти, прийнято до відома, що Українці війшли в комітет громадських організацій м. Київа і у виконуючий комітет та ухвалили збіратися щоденно, щоби бути у курсі руху і старатися по можности зайняти в ньому впливові позиції. На другий чи третий день на засідання ради явилися два священики і заявили, що їх прислало як своїх делегатів київське міське духовенство, яке на свойому зібранню рішило піддержувати контакт з українською національною організацією.

Прийшли представники робітництва, зявилося кількох жовнірів від українських громад, які вже організувалися в поодиноких військових частинах. Капітан Ган і поручник Міхновський, які брали участь в засіданнях ради, подали, що вже йде праця в напрямі організації українського військового клюбу.

Все це показувало, що українство являється вже значною суспільною силою, а українська національно-політична організація являється притягаючою силою для цілих суспільних груп. Тоді й рішено створити спільну організацію, яка на зразок „совѣта общественныхъ организацій г. Кіева“ обєднала би всі українські національні організації і стала би на чолі руху. Рішено назвати її „Центральною Радою“.

Було богато суперечок відносно форми організації та її складу. З одного боку члени старого „Тупа“ („Товариства українських поступовців“) обстоювали думку, щоби в основу організації взято істнуючу вже всеукраїнську організацію „Туп“, яка обєднювала кращі сили українського руху. З другого боку представники — головним чином — молоді і численних соціялістичних організацій, які нараз появилися, домагалися, щоби Центральну Раду творено на основі партійного прінціпу, щоби кожда партія мала своїх представників, пропорціонально до значіння і чисельности тої кляси чи тої суспільної групи, якої інтереси бралася вона представляти. І так, приміром, наскорі зорганізована група молоді, яка назвала себе партією українських соціялістів - революціонерів, виступила від імени многоміліонової маси українського селянства, отже

КЛИМ ПОЛІЩУК.

„Присяга“.

(З Трильоґії Українського Визволення.)

В притишенім гомоні вулиць якось дивно прогудів порожній трамвайний вагон, а потім усе стало затихати. Здавалось, що місто вже спало, тільки де-не-де чувся гістеричний сміх вуличних жінок та голосно віддавалися помірні кроки вартових коло старої „гайдамацької“ тюрми на Підваллю, де тепер були якісь військові склади.

Не дивлячись на такий пізний час, Ворон усе ще ходив по Гетьманських валах і, прислухаючись до жалібного пугукання сича в занедбаній Пороховій башті, вперто дожидався Сокола.

— Не може бути, — думав про себе, — щоб він зрадив нашу справу, але коли вже зявилося недовіря, так мусить присягти, що...

Раптом нитка його думок обірвалася чиїмись поспішними кроками, що почулися з боку Ставропігійської церкви. Він скоренько сховався в затінок гильчастого каштана і став стежити. При світлі вуличної ліхтарні побачив невеличку сіру постать Сокола і радо кинувся на зустріч.

— Чому так гаявся? — тихо спитався Ворон.

Сокіл відкашлявся, наче збірався щось сказати, але так і не сказав нічого.

— Знаєш, я вже дві години блукаю тут... — говорив Ворон далі.

— Я не знаю, через що саме серед товаришів зявилося таке недовіря до мене, що аж я мушу присягати?... — озвався нарешті Сокіл.

Ворон хотів було сказати правду й нагадати йому про те, як він заходив на помешкання одного члена польської „bojówki“, без найменшого відома членів товариства „Всенародного Визволення“, але згадав, що це не його справа і промовчав.

Сокіл, не чуючи на своє запитання ніякої відповіди, заговорив знову:

— Властиво, я не розумію значіння тієї присяги, до якої мене хочуть притягти... Як що це звичайна формальність, якій підлягають усі без винятку, то я нічого проти не маю, але, коли це робиться виключно для мене, то я волів би товариський суд...

— Справа стоїть так, що присяга являється для всіх необхідною! — озвався нарешті Ворон. — На останньому засіданню нашого товариства, на якому тебе через щось не було, вирішено перейти від слів до діла, а тому...

Швидко нахилився до його вуха й пошепки сказав лише одно слово.

— Як?! Терористична акція?! — скрикнув Сокіл.

— Тихо! — схопив його за руку Ворон. — Ходім скорше! Досить!...

Обидва взялися під руки і швидко пішли вздовж Валів, потім звернули на бік в якийсь провулок, яким вийшли до Високого Замку й подалися вузенькою доріжкою в пітьму ночі. Ліворуч них внизу світилося невличеними вогнями Княже Місто, а праворуч тихо шелестіли обважнілим листям якісь дерева, яких Сокіл раніш і не помічав ніколи.

— Куди ми йдем? — спитався Ворона. — То-ж досі все у місті сходилися...

— Штаб кватиря... — промовив Ворон, надаючи ходу.

Сокіл поспішався за ним і незадовольнено бурмотів:

— Наче які розбишаки... Забралися чорт знає куди...

В той час Ворон звернув на бік і зник між якимись деревами.

— Почекай тут! — прошептав. — Я зараз вернуся!...

Сокіл, зоставшись сам оден на вузенькій доріжці, почув у собі не то трівогу, не то жах. Чорні думки, як гурма розбурханого вороння, налетіли на нього й закрутили ним.

— А що, як вони знають про мої відносини з членами польської „Bojówki?“ — наче молотом вдарило в мізок, аж в очах потемніло.

— Ой! — простогнав несвідомо. — Це-ж зрада!... Сама чорна зрада!...

І в ту-ж мить згадав, що він стоїть в невідомому місци і що його тут можуть почути і так затих. Стараючись перемогти свою трівогу, зробив пару кроків у той бік, куда йшов Ворон, але зразу-ж наткнувся на щось біле й високе. Уважно придивляючись, побачив при світлі вір старого надгробка.

— Значиться, це кладовище? — подумав і зупинився.

— Йди сюди! — почулося між деревами і слідом за тим блиснуло світло маленького електричного ліхтарика.

Сокіл, як у сні рушив на те світло, на кожнім кроці спотикаючися об зарослі могилки.

— Куди? — питався трівожно.

— Сюди, сюди... — схопив його Ворон за руку, як тільки він підійшов до нього.

— Сюди... — прошептав ще раз і потяг за собою кудись у низ, наче в яму.

Коли вони протислися через якусь вузьку нору, то опинилися в просторому мурованому льоху, могильний дух якого свідчив про те, що це був якийсь старий гробівець. Дві величезні метальові труни, що стояли на підвищенню коло одної стіни, остаточно переконали його в цьому. В кутку було щось подібне на престолик, на якому горіла звичайна свічка, а на двох навхрест положених шаблях лежала якась велика книжка. Ці труни, свічка і шаблі так вразили його, що він спочатку навіть і не помітив, що коло самого порога сиділо декілька знайомих йому членів товариства „Всенароднє Визволення“, а між ними сам голова товариства, суворий Дик. Коли врешті Сокіл помітив їх, то мимоволі чогось страшно йому стало, що він аж задріжав.

— Не бійтеся, брате! — лагідно промовив до нього Дик. — Надходить час, коли кожний з нас мусить виявити свою горячу віру в Прийдешнє, а для того необхідно звязати себе чимсь більшим від звичайної товариської умови...

— Для чого? — ледве чутно прошептав Сокіл і в той же час почув, як в його горлі щось надірвалося.

— Для того, — говорив Дик, а його чорні очі на блідім лиці так і запалали, — що вже не сила так далі терпіти!... Весь край в нарузі і зневазі, а нарід сам не в силі навіть запротестувати... Зійшлися ми

годилося дістати в твореній Центральній Раді більшість місць. В такім самім дусі висловлювалися представники пяти робітничих українських організацій міста Київа і т. д. Звичайно, годі було спротивитися з прінціпіяльних причин, щоби в установі парляментарного типу дійсно вибрані і уповноважнені представники даної кляси одержали відповідну чисельности і значінню їхньої кляси скількість місць; одначе в організації, яка повстала в революційний момент і формувала ся перше всього для політичних цілей, а саме — координувати національний рух і стояти на чолі сього руху, відступати керму людям новим, представникам великих суспільних чи соціяльних ґруп покищо тільки in spe — люде, що стояли досі на чолі національного руху, уважали за діло дуже небезпечне у своїх наслідках.

Очевидно, меньше всього грало тут ролю небажання стратити „вплив"; головну ролю грало побоювання, щоби не потерпіли інтереси справи: взяти все, що можна від започаткованого визвольного процесу для визволення нашої української національности. Одначе переконати людей демаґоґічного типу дуже тяжко. Тому, хоча стільки насперечалися і нахвилювалися при сформуванню Центральної Ради, всеж так творити її довелося на основі партійного прінціпу. Бачучи, як тяжко порозумітися і налаштувати дружну, спільну працю, обі сторони всі надії покладали на приїзд М. С. Грушевського. А він мав приїхати леда день. Для нього зарезервовано місце голови Центральної Ради. Надіялися, що завдяки його великому особистому і суспільному авторітетови вдасться довести суперників до примирення і обєднання в дружній праці для загального добра. Тимчасом всеж таки налаштовувалася вже практична робота: обновлювалося видавання українських ґазет і журналів, появлялися що день все нові українські брошури, летючки, декляраціі і заяви, незвичайно бистрим темпом йшла праця серед всіх суспільних ґруп, наладнувалися взаємини з провінцією, підготовлялися зїзди і т. д. Я, хоча вже обняв був посаду заступника ґубернияльного комісаря, заходив на засідання молодої Центральної Ради і підчас творення її богато сперечався за те, як її формувати. Вкінці (в два тижні після початку революції в Київі), приїхав проф. Грушевський. Пригадую собі, як в назначеній годині вечером з пок. Ф. П. Матушевським поїхали ми на дворець, щоби зустріти його. Чекали кілька годин, а поїзду все ще не було. Залишили на стації автомобіль, а самі відїхали домів. Шофери вижидали до 4-тої години рано і теж поїхали спати. А о год. 5-тій вранці приїхав вкінци поїзд. Його стрінуло по дорозі нещастя: запалився ваґон, в якому їхав саме проф. Грушевський і він ледви вратувався, вискочивши в однім білю і пантофлях. Згорів увесь його баґаж, між иншими і кілька рідких книг старої української печати XVI—XVII вв., які він віз зі собою. З двірця домів довелось проф. Грушевському йти пішки в однім легенькім пальто поверх біля і в пантофлях на босу ногу. Так скромно відбувся візд до Київа людини, якій в недовгім часі судилося відіграти визначну і голосну ролю в історії Київа і всієї України.

Приїхавши в Київ, М. С. Грушевський дуже швидко орієнтувався в положенню і дуже скоро ми, старі „туповці", співборці Михайла Сергієвича, його вірна стара ґвардія, зі здивуванням запримітили, що М. С. не з нами. Він більше перебував і окружав себе товариством молодих есерів, з нами дуже мало розмовляв і радився, а коли дехто з старших Українців, що стояли особисто близько до нього, спитав його, в чім річ, М. С. оминаючо заявляв, що реальна сила за цими „молодими людьми", що за ними в невдовзі пійдуть маси, тому краще станути зразу на чолі їх, щоби не допустити руху до крайностей і до великих похибок. Такий був зміст його відповідей і пояснень.

Ми по части з ним годилися, і з початку ніхто з ним не сперечався. Меніж особисто все це не дуже подобалося, і я поволи усувався від „парляментарної" діяльности, від безконечних засідань і нарад. Приходив до переконання, що краще зайнятися практичною діяльністю...."

ОЛ. БАБІЙ.

1917.

Скажіть мені: — Чи це лиш сон ?
Чи здійснення леґенд предвічних ?
У Київі Стрілецька Січ,
А Галич шле поклін над Дон.

Скажіть: Що сталось із Дніпром ?
Таж вчера він був ледом скутий...
А нині берегом Славути
Запвили Маки над селом.

Пускаймож ми своє судно
На збуджені весняні хвилі!
Пливіть, хто знає ціль вітрил
А хто без керм — На дно! На дно!

Скажіть: І хто це научив вас
У перегонах бігать скоком?
Міліони миль — ваш кожний крок,
Весь світ почув ваш гордий глас.

Від ваших бунтів світ поблід,
Злякавшись гимнів стоязиких.
Ні, не поклониться мужик
Ані на Захід, ні на Схід!

Ставай весь ґльоб із нами в бій!
Ми розторощим ціпом, буком!
І стопче хлопський закаблук
Міліон драконів, лютих змій.

Сами собі збудуєм дім
Вільний без хлопа і без пана;
Фундамент — з болю наших ран
А стіни з запалу створім!

І хай ніхто не йде із міст
Топтать мужицькі ниви вільні,
Бо на долонях в нас мозиль,
Що вас зітре, як вялий лист.

І ми збудуєм храми з тюрм
А серп і плуг із кулеметів.
Але поломимо штилет,
Скінчивши аж останній штурм!

* * *

1918.

На Київ впала з Кремлю тінь...
З Заходу запахи могильні...
В багно манить чужа свиріль.
А за Дніпром — червоний кінь.

Пішов народ в роздор, розтіч,
Забрив між Скиллю і Харибду.
А Сфінкс приліг до сірих скиб
І грізно нам глядить до віч.

Святочні промови

на урочистому обході свята 22. січня у Львові.

На святочному обході 5 ти літної річниці проголошення самостійности Української Народньої Республики, який відбувся у Львові 22-го січня 1923 р. у великій салі Музичного Інституту ім. М. Лисенка, виголосили святочні реферати лише представники Наддніпрянської України. Промови представників Галицького громадянства мусили відпасти по виразній забороні поліції.

В звязку з цим виринуло питання, чи взагалі прилюдно святкувати Річницю, а позитивне рішення принято за тісним обостороннім порозумінням. Про примусову відсутність Галичан на святочному вечорі згадав на початку своєї промови проф. Леонід Білецький такими словами:

„Високі Збори!

На жаль святочний обхід не міг відбутися так, як би цього бажали. Серед учасників, з незалежних від нас причин, ми не почуємо слова від Галичан, а слово їх для нас Наддніпрянців таке-ж дороге, як і їх діло, як і їх участь в спільнім творенню Вільної Української Держави".

Промова проф. Л. Білецького.

Життя пливло в минуле... Проходили століття, а український народ, український Прометей мучився в кайданах неволі... Прикований до скелі рабства, піднявся дух Його високо в небо і витав на землею українською, а серце Його двохголовий орел розривав на части. Розпласталось велитенське тіло Його від Кавказу далеко на північ і сягало аж Північного океану. І гинули Його кращі сини тисячами у монастирях і тюрмах холодної півночі, у болотах Ладожського озера та ріки Неви. А на кістках цих мучеників проходили протоки, що зєднювали цвітучу, зелену Україну із жорстокою, холодною Москвою, воздвигались велитенські камяниці, мости та гранітні проспекти м. Пе.

сюди для того, щоби перевірити своє сумління; переконатися в дійсности нашої віри, а тому й присягнемо!...

— Так, так! озвалися инші — Товариш Сокіл мусить присягнути і тільки тоді зможе бути справжним членом товариства!...

Сокіл безпорадно озирнувся навколо себе:

— Невже невірите?!...

— Віримо: сказав на те Дик. — Віримо в те, що то неправда, начеб то ви маєте якісь зносини з членами „боюфкі"...

— Так, це неправда! — дрижучим голосом промовив Сокіл.

Дик задовольнено хитнув головою:

— Я так і думав!...

— Справа народня дорожче всього! — видавив зі своїх грудей Сокіл, намагаючись бути спокійним.

— Так! — сказав Дик. — Справа народня дорожче всього і нарід ніколи не прощає тих, що в найважчий час зраджують!...

— Ніколи і ніде! — вже сміливіще озвався Сокіл.

—Охоче віру вам і хотів би щоб вірили инші! — сказав Дик і для того, підійдіть до столика і присягніть!...

— Як-же я маю присягати?!

— Підійдіть до столика, вклякніть і я вам скажу!...

Сокіл, хитаючись на ногах наче пяний, помалу підійшов до столика і вклякнув. Всі встали на ноги, а Дик вийняв з кишені малесеньку книжечку й сказав:

— Слухайте і проказуйте за мною!

— Слухаю... — прошелестіла відповідь Сокола.

Дик озирнувся навколо себе, відкашлявся й зачав проказувати слова присяги:

„Присягаю на честь і совість перед Богом і українським народом, що гідно, совісно і вірно буду сповняти обовязки революційного жовніра, що в міру своїх сил і здатности буду боротися за незалежність України до того часу, доки на всіх землях мій народ не стане повним господарем своєї країни, присягаю, що навіть найліпшому приятелеви, котрий не належить до товариства, про ніщо не згадаю, що ні тюрма, ні мука не змусить мене до зради своїх товаришів, за котрих візьму на себе вину перед ворожим судом. Присягаю, що ні голод, ні погрози смерти не приневолять мене занехати боротьбу за волю моєї країни. Так мені Боже допоможи!"

— Амінь! — озвалися всі присутні.

Сокіл устав, поцілував евангеліє і шаблю і повернув ся лицем до товаришів. Стояв перед ними блідий, як мертвяк, не можучи вимовити ні одного слова.

— Ти присягнув товаришу! — твердо сказав до нього Дик.—І тепер мусиш знати, що який би не був жереб твій, ти його мусиш сповнити!...

— Слухаю!...—промовив Сокіл і зблід ще більше.

Дик з хвилину подивився в його лице, а потім повернувся до товаришів і сказав:

— Отже з присягою кінчено! На сьогодня досить! Після завтрого обговорюємо справу з першим виступом! Збори тут!...

— Гаразд! — промовили товариші і стали поодинці виходити з гробівця.

Ворон підійшовши до Дика, запитався:

— А як-же із зброєю?

— Не турбуйтеся! — відповів Дик. — Коли тільки настане потреба, то все знайдеться!...

Ворон ще хвилинку щось подумав, а потім глянув на Сокола, який усе ще стояв блідий і нерухомий, і сказав йому:

— Може хочете зі мною?...

— Куди? — здрігнувся Сокіл.

— Та до дому-ж!...

— Ні — раптом промовив Дик, — Товариш Сокіл на хвилину мусить зістатися зі мною!...

Ворон вклонився і мовчки вийшов з гробівця. Дик прислухався заки не затихли його кроки, а тоді підійшов до Сокола і взяв його за обидві руки.

— Ну, як ви себе почуваєте? — спитався.

— Дякую! Я нічого собі... — заїкаючись відповів Сокіл, чуючи на собі допитливий погляд голови товариства.

— Чули ми, що ви з власної руки завели знайомство з членами польської „Боюфкі"... — помалу якось, затримуючись на кожнім слові, говорив Дик. — Отже, як що це правда, доручаю вам взяти на себе розвідку... Памятайте, що ви присягнули, а тому не думайте грішити, бо народ не прощає!...

Сокіл важко зітхнув і не сказав нічого.

Дик вичікуючо дивився в його лице і не діждавшись відповіди, суворо промовив:

— Затямте це собі і йдіть з Богом!...

— Гаразд! — відповів Сокіл і покірно пішов до виходу. Идучи темним проходом, згадав за Ядзю, яка вчора так довго не пускала його від себе і жаль йому стало, що не послухав її і пішов на заклик Ворона.

— Як би знав, що присягати, то був би не пішов... — навернулася думка, але в той-же час прошептав: — Тож для загального добра...

Вийшов на двір і здивувався:

— Невже день?!...

Сонце тільки-що починало сходити і весь схід золотився його яскравим сяйвом. Не памятаючи себе, вибіг з кладовища на вузеньку доріжку й побіг в напрямі Підзамча. Але тільки вибіг з поза дерев, як вражено зупинився. Перед ним, як на долоні стояло осяєне сонцем Княже Місто. Ніколи ще не бачив він його таким чудово-гарним і ні одного разу не помічав, щоб кремезний Юр здавався таким величним, а звичайний костел святої Єлизавети був-би таким пориваючим до неба...

— Моя кохана Ядзю! — вирвалося з його грудей несвідомий оклик. — Кохана Ядзю!...

Але в той-же час згадав за присягу і замовк. Мовчки й довго стояв так, думаючи про своє становище, потім схилився до долу й важко заридав... Ридав і чув, як щось голосно говорило йому — „Нарід ніколи не прощає тих, що в найважчий час зраджують".

1922 р., Львів.

НАЙДЕШЕВШЕ МІСЦЕ ЗАКУПКА

ВОВНИ на сукні, костюми і убрання, шовки, трикоти, маркізети, полотна, зефіри, перкалі, флянелі, бархани поручає ново відкрита фірма

ЖАРКОВСКІ, КУЧАМЕР і ШВЕТЛІХ

ЛЬВІВ, вул Краківська ч. 23 (ріг вул. Сикстуської).

НАЙДЕШЕВШЕ МІСЦЕ ЗАКУПКА 1533 1—3

тарбурґа, цього найбільшого символу української неволі.

Повстала велика війна... а залізні кайдани ще сильнійше стягнули тіло Прометея. Пішли полки за полками сини України на Захід і пролилась кров невідомо за що... І тут не витерпів Велитень: повів могучими руками і спали кайдани з рук, а полки українські пройшлись із прапором волі по улицях „Петрограда" і впав царат... Тоді струснув Прометей своїм могутнім тілом і впали кайдани многовікового рабства, а на обрію його життя зажевріла воля і братська спілка... але воля ця була лише волею тіла. Перший, другий і третій Універсали є документи цієї фізичної волі. Дух, свободолюбивий, дух Українського Велитня ще спав. А тим часом хмари, страшні хмари, чорні, білі й червоні збиралися над Його головою. І не счувся Він, як підколодний змій зради підлізла до Нього, засичала, по змиїному і вжалила Його в саме серце! Проллялася кров під Крутами... кров кращих синів Його, молоді, студенства. Не витримав цієї страти. Піднявся на цілий свій величезний зріст, загорівся Його дух і проговорив Він: „Від нині Українська Народня Республика стає самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою Українського Народу..."

Було пізно... Знов москаль почав валити його тіло; дорого обійшлась ця боротьба з Велитнем: струсне Він рукою — летять полки ворожі, струсне ногою — перекидаються потяги, гинуть десятки тисяч ворогів: струсне всім тілом, двигається земля українська і по всьому лоні її гине ворог. Але як у билині, коли розсікав богатир одного ворога — ставало два, розсікав двох — ставало чотири і т. д., так і в боротьбі української. Богатиря сила ворога все збільшувалася... І знемігся Богатир. Впав, знов розпластав своє тіло на всю східну Европу, але лише тіло... І знов гинуть сини України... бо дух орлом піднявся у небо і кличе о пімсту за синів своїх, що загинули і гинуть до тепер... Повалити тіло не значить перемогти дух української волі! Ні, він тепер непереможний. Він у нас, він скрізь і кличе нас на борбу, а тим, що полягли за його перемогу, хай буде вічна память!...

Промова д-ра Дмитра Донцова.

Пятилітні роковини проголошення незалежної України обходимо серед руїн і смутку. Саме тепер — в оцю річницю! — наспіла звістка про скасування решток автономії, яку була змушена залишити Україні Росія. — Чи це й має бути одинокий наслідок найліпших визвольних змагань? Чи це має значити крах самої ідеї оружної боротьби? Ні, бо коли й можна говорити про якесь банкротство, то лише про банкротство — деяких ілюзій, якими в нас жили досі. Цими ілюзіями були: віра в можливість угодового полагодження нашого конфлікта з Росією; віра в можливість половичного розвязання цього конфлікту, тоді, як тут можливі тільки два рішення: або в дусі Полтави, або в дусі — 4-ого універсала; нарешті віра в спасенність інтернаціональних кличів. Всі ці омани — по роках крівавого досвіду — уступили в душі нації місце иншим кличам: кличам безкомпромісової боротьби, кличам чистого й послідовного націоналізму, який не знає вищих цінностий понад ідею рідного края, patria.

Ці кличі маємо особливо тепер плекати, коли маємо до діла з новим, не урядовим лише, але й суспільним російським націоналізмом, брутальним, сильним, що охопив цілу націю.

В нашій боротьбі не покладаємо надій ні на „біг випадків", ні на „обєктивні умови", лише на свідомість засадничої суперечности між українським націоналізмом а російською великодержавною ідеєю; а головне — на скріплену і загартовану за останні літа війни волю нації — перемогти або згинути.

Поки ця воля не знищена, може ще двічі і тричі бути повалена на землю нація, — вона встане знов.

Ця свідомість, ця воля — це найкращий здобуток минулих пятьох літ. В цій свідомости і в цій волі виростає нове покоління, що знає лише одну релігію — релігію боротьби, і одного Бога — націю.

Цю ґенерацію виховали в нас власне минулі пять літ боротьби. І тому з особливим пієтизмом згадуємо ми той акт, 22. січня 1918, 4-ий універсал, коли по довгих хитаннях Україна вступила на дорогу отвертого розриву з Росією, коли спалила за собою всі мости... Коли той моральний гарт і ту незломну волю, яку виховала в собі наша молодша ґенерація, збереже вона й на далі, можемо вірити, що слідуючу річницю 22. січня обходитимемо не тут, а там за Збручем в тім Києві, який був, є і буде наш.

Промова пред. В. Садовського.

„Серед теперішнього зневіря й апатії, — говорив промовець — здіймаються голоси й висловлюються думки про те, що всі події нашої національної революції були лише низкою помилок, що згадувать окремі історичні дати з цих подій значить лише розвереджувати рани, згадувати приклади того, як не треба робити. Ті, що так говорять й думають, забувають, що боротьба нації за свою державність є складний історичний процес. До кожної з подій в цій боротьбі треба підходити з історичного погляду. Проголошення самостійности четвертим універсалом мало той характер й той зміст, який мусіло воно мати при тодішніх умовах. Самостійність для творців четвертого універсалу не була самоцілю вона була лише засобом для здійснення певних соціяльних завдань. Але лишається проте фактом, що 22 січня 1918 р. (прінціп й гасло української незалежности) був у перше після довгих років забуття голосно й прилюдно висунутий й проклямований. Ми, зараз святкуючи той день, відділяємо в акті проголошення самостійности самий прінціп проклямування незалежности від тих домішок, які були додані до четвертого універсалу тодішніми обставинами. Ми забуваємо всю соціялістичну фразеольоґію, якою оповито було там проголошення незалежности. Для нас важно, що четвертий універсал проклямував прінціп незалежности у перше після довгої перерви.

Льогічним продовженням акту 22 січня 1918 року є акт 22 січня 1919 року. Він поширив зміст четвертого універсалу, до проклямованого ранійше прінціпу незалежности приєднав прінціп незалежности. В свойому розвиткові наша революція таким чином висунула й проклямувала ті два основні прінціпи, які складають основу наших національно-державних змагань. Тепер переживаємо антракт. Проголошені нашими висшими національними установами акти не є реальною дійсністю. Але ми знаємо, що вони будуть нею. Ми знаємо, що ніхто й ніщо не зможе спинити побідного походу живого народу. Ми знаємо, що Україна встане.

967 АДВОКАТ

Д-р Володимир Бачинський

переніс адвокатську канцелярію з Підгаєць до Львова і веде її при ул. Косцюшка ч. 1 а біля „Народної Гостинниці".

ВП. Передплатників в Чехо-Словаччині присимо отсим складати передплату за наш часопис в Банку Чеських Леґіонів в Празі на конто Видавн. Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

ЗВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Література до історії української революції.

Нехай читач не сподівається, що знайде в отсім огляді вичерпуючий реєстр літератури української революції. Такий реєстр переходить рямці ґазети, та й в наших умовах і взагалі годі його зробити, бо не було, не тільки у Львові. Адже задля свого требаб докладно переглянути не лише українську книжну продукцію, а й міжнародню, передовсім-же російську — совітську й еміґраційну. Тай не тільки книжки й брошури, а й журнали й ґазети требаб переглянути й повинотовувати звідти увесь той матеріял, що так чи инакше відноситься до даної теми. А таке завдання неможливе взагалі для одної людини, тим більше, кажу, в теперішних відносинах, коли всякі культурні взаємини обмежені й годі часом дістати книжку з Кракова й Варшави, а не то вже з Києва, Москви чи Петербургу. Про ґазетиж навіть мови бути не може, хоч будучий історик нашої революції без сього роду літератури, розуміється, не годен буде обійтися. Особливо всі українські і важнійші російські часописи на Україні від р. 1917-го мусітиме він перестудіювати, бож там знайде силу-силенну прецінного матеріялу для своєї теми. Також мусітиме він узяти на увагу ріжні урядові видання: законів, актів і тому подібні документи та звідомлення.

Моє завдання скромнійше: згадати головно оброблені вже річи, передовсім українські, тай то більше-менше доступні для нашої читаючої громади. З початку я огляну видання загальнійшого характеру, далі літературу дрібнійшу, на поодинокі теми, а вкінці подам огляд писань в чужих мовах.

Серед видань загальнійшого характеру на першому місці слід очевидно згадати тритомову працю Вол. Винниченка, „Відродження нації" (Відень, 1920, вид. „Дзвін"). Се дотепер найповнійший огляд подій на Великій Україні від початку революції до кінця 1919 р.

В живім, легкім, часто захоплюючім оповіданню талановитого письменника переходить перед нами початковий період, далі доба Центральної Ради, доба Гетьманщини і нарешті Директорії й Отаманщини.

На жаль праця ся далека від бажаної обєктивности. Навіть взявши на увагу й те, що для сучасника тай ще активного діяча — учасника в подіях неможлива повна обєктивність і безсторонність, „Відродження Нації" надто вже відбігає навіть від сеї мінімальної обєктивности й часто-густо переходить у памфлет.

Але всеж се ще найповнійша досі історія нашої революції, де читач знайде не лише факти, а й важнійші документи (універсали, декларації й грамоти ріжних наших урядів). З Винниченком полемізує д. Павло Христюк у довшій статті „Провини перед українською революцією", друкованій з нагоди I. і II. тому „Відродження нації" в ч. 5. есерівського органу „Борітеся — Поборетъ" (Відень, грудень 1920 р.).

На другому місці поставимо „Замітки і матеріяли до історії української революції 1917—1920 рр." щойно згаданого П. Христюка (3 томи, Відень 1921, вид. „Українського Соціольоґічного Інституту"). Ся праця більше вже наближається до історії, ніж Винниченкова повість. Матеріялу документального знаходимо тут навіть дуже багато і взагалі роботу д. Христюка будучий історик не могтиме поминути. Очевидно освітлення подій і тут, як і у Винниченка, односторонньо партійне.

Винниченко писав своє „Відродження" саме в розпалі свойого комуністичного прозелітизму, а Христюк оглядає події з погляду соціяліста-революціонера і то ще лівого, большевізуючого. Се й треба мати на увазі, читаючи його роботу. Довів він її до упадку Гетьманщини й взяття Києва військами Директорії. Заповіджений 4 й том ще не вийшов, так що ми не знаємо, на чім скінчить автор свою історію.

В такім самім широкім маштабі заповідається й інтересна праця Д. Дорошенка „Война и революція на Украинѣ" (спомини), розпочата друком у берлінськім російськім журналі „Историкъ и современникъ" (вид. О. Дьякової). Поки що вийшло дві книжки сього історичного збірника заповіджені 3 і 4, де також мають іти згадані спомини Д. Дорошенка. Писані з властивою сьому авторови коректністю й здержливістю. Спомини сі будуть гарним знадібком для історика. Можна тільки жалкувати, що з недостачі відповідних українських видавництв появляються вони по російськи. Хотілосяб усеж таки, щоби вийшли вони і в окремім книжковім виданню.

Дещо з сих споминів дав Д. Дорошенко і по українськи. А саме у віденськім органі союза українських хліборобів-державників „Хліборобська Україна" появилися його дві статті, присвячені обороні Гетьменщини: „Дещо про закордонну політику Української Держави в 1918 р." („Хл. Україна", зб. II—IV) та „Замітки до історії 1918 року на Україні" (ibid. зб. V—VI). Обі статті писані в обороні політики гетьманського уряду перед закидами противників: перша у відповідь С. Ефремову, що зганив закордонну політику гетьмана в „Новій Раді" за Директорії, друга ремонструє проти нападів Винниченка й Христюка. Позатим заслугують на нашу увагу й широкі та докладні огляди подій на Великій Україні, міщені в календарях львівської „Просвіти": д-ра Ів. Крипякевича, Закордонна Україна в 1917 р. (Кал. на 1918 р.) і Д. Долинського: Боротьба українського народу за волю і незалежність (Огляд подій за рр. 1918 і 1919, в календарі на р. 1920, за рр. 1919—1920 в кал. на р. 1921 за рр. 1920—21 — в кал. на р. 1922). Шкода, що в сьогорічнім календарі чомусь уже не вміщено подібного цінного огляду.

Переходимо тепер до корот-

Похід Франції на Німеччину.

Купецький бойкот.

Берлінські ґазети повідомляють, що союз німецьких промисловців заліза і сталі рішив порвати всі торговельні звязки з Францією і Бельгією.

Ще більше війська.

„Кельніше Цайтунг" звідомляє, що прийшли нові французькі війська, які зайняли копальні. В околиці багато панцирників.

Наради.

Міністр громадських робіт Гійом виїхав з Парижа до Дісельдорфу на нараду з комісією інжінерів.

В кабарі залишається.

Аґ. Аваса довідується, що сер Брдебері, англійський делеґат в комісії відшкодувань, не відійде з комісії так довго, поки не минеться криза в Порурю.

Армія і фінанси.

Аґенція Аваса повідомляє з Дісельдорфу: Ґенерал Дегу заявив урядовцям Державного Банку, що робить їх особисто відповідальними за наложений вугляний податок та митні прибутки, за всі гроші, які є в касах Банку та всі банкові книжки. Всі урядовці мусять негайно приступити до праці. Коли цей наказ буде виконаний, то буде усунена військова сторожа.

Арештування.

З поміж арештованих промисловців і инших діячів — випущено на волю цісарського радника Бернау'а і Плятте.

Окупаційні розпорядження.

Міжсоюзницька надренська комісія видала розпорядження про складення 5 нових комітетів при цій комісії, а саме: для справ митних, ввозу і вивозу, для копалень і рахунковости. Дальші розпорядження управильнюють митну адміністрацію, кажуть про ввіз і вивіз, та заповідають гострі кари за заходи, звернені проти окупаційних податків. На східному окупаційному терені буде заведена лінія митної контролі.

Страйк в рурському басейні.

В копальнях рурського басейну відбулися демонстративні збори робітництва. Порішено проголосити страйк почавши від 7. години вечером 21. січня.

Перед наглим судом.

До тепер на окупованій области поставлено перед суд 9 німецьких промисловців.

Відозва до купців.

Німецький уряд видав відозву до німецьких промисловців і купців, щоби вони не продавали харчових продуктів окупаційній армії.

З польських справ.

Експозе ґен. Сікорского в сенаті.

Без уваги на те, що сенатови не прислугує право заяви довіря урядови, ґен. Сікорскі виступив у сенаті з експозе, яке являється повторенням цього, що він сказав у соймі. Сконстатувавши нездібність до міжпартійного компромісу в Польщі ґен. Сікорскі висказав певність, що сенат старатисьме гармонійно працювати з соймом і урядом. Законодатна праця повинна звернутися перш усього в напрямі направи дотеперішньої правної системи в Польщі, створення одностайного законодавства у всіх частинах держави. З обсягу невідложних завдань одним із перших є уздоровлення адміністрації перш усього „на кресах", де прямо повстало кілька „держав у державі", а це спричинило упадок польського державного авторітету серед тамошного населення. Уніфікація Річипосполитої не повинна одначе бути механічна. Річ радше у внутрішньому зіспоєнню адміністрації й армії. Вони повинні створити трівкий кістяк для державного орґанізму. Що до скарбу, то його недуга важка й затяжна. Причини цієї недуги не лише внутрішні, але й зовнішні. Без консолідації держави неможлива направа скарбу. Польща мусить сама створити підстави господарської рівноваги, бо щойно тоді чужий капітал прийде державі з допомогою. В першу чергу вимагається ощадности й редукції урядів. Але ощадність має свої границі: найменша вона мусить бути у відношенню до армії й піднесення освіти населення. Самогубством булоб випродування всього, щоби спасти господарське положення. Таксамо недопустимою є ревізія дотеперішної концепції польської політики з уваги відповідальність перед історією будучими поколінями. В другу чергу слід піднести податки. Далі треба підвисшити доходи державних підприємств. Словом: слід піти шляхом здорової й нормальної еволюції.

Своє експозе Сікорскі закінчив зясуванням міжнародньої політики Польщі. Річпосполита хоче закріпити мир. Французько-польський союз слід поглибити, бо він значно причинюється до створення европейської рівноваги. Гарантією цієї рівноваги є тісне порозуміння між Англією й Францією. Тож Польща старатиметься поглибити відносини до Англії. Приязні відносини до Італії, Америки, Японії й Бельгії, поглиблення союзу з Румунією, викликання взаїмної прихильности між Польщею й державами Малої Антанти, — дальше зближення до балтійських держав — ось лінії польської політики. Відносини до Росії й Німеччини повинні базуватися на безглядному виконанню істнуючих договорів. Польська міжнародня активність піде теж по лінії обсорони мирових трактатів, як підстави стабілізації европейського мира. За те Польща домагатисьме, щоб признані були ці окремі договори, які Польща позаключувала на власну руку, бо вони уможливлюють їй відограти цю велику історичну ролю, яку вона на сході повинна відограти.

Дискусія над експозе в соймі. Ендеція в гострій опозиції.

З критикою експозе ґен. Сікорского виступив голова клюбу ЗЛН. Ґломбіньскі. Він заявив, що уряд буде сильний щойно тоді, коли його підтримає соймова більшість. В господарській програмі ґен. Сікорского є прогалини. Сікорскі повинен ясно відповісти, чи погоджується з програмою санації скарбів, виробленою бувшими скарбовими міністрами. Про аграрну реформу ні словом не натякнено в експозе. „Звйонзек Людово Народови" є того погляду, що про долю держави рішати повинна польська більшість. Що до національних меншостей то не відмовляючи їм горожанських прав треба жадати, щоб польську державу вони вважали за свою власну. „Не хочемо з Польщі творити Австрію!" Тут Ґломбіньскі відчитав таємний обіжник міністра закордонних справ до закордонних польських представництв, у якому говориться, що вбивство Нарутовіча було наслідком партійної борні. Промовець запитує, в якій цілі розсилано такі обіжники за кордоном. Обовязком премієра злагіднювати партійну ворожнечу. Премієр нічо не зробив, щоб порозумітися з партіями на підставі програми. Тому ЗЛН. не має довіря до уряду ґен. Сікорского. Промовець критикує виїмкові зарядження уряду вважаючи їх стороничими. „Теперішного уряду піддержувати не будемо!"

Ґен. Сікорскі відповів, що його слова були подиктовані журою про добро Річпосполитої. Про обіжник міністра закордонних справ нічо не знає. Він був таємний і факт, що він попав у руки Ґломбіньского є доказом нездорових відносин в державній адміністрації. Її не можна було направити на протязі 4, чи 5 тижнів. Грудневі випадки були грізнійші ніж видається. Виїмкові зарядження повинні були ратувати авторитет держави і були безсторонні. Промовець старався створити трівку більшість і кілька разів говорив у цій справі з представниками правиці. Дискусії у цій справі вона не підняла, хоч Сікорскі тричі просив її о те.

Після Сікорского говорив Тугут від імени „Визволеня" і заявив, що уряд не є урядом його партії, але „Визволенє" вважає його урядом чесної людини, яка хоче добра Польщі і тому партія промовця не буде параліжувати його діяльности.

Жиди і експозе ґен. Сікорского.

Жидівський клюб нараджується в справі експозе. Рішень іще не прийнято.

„Хвіля" з обуренням говорить про вислів ґен. Сікорского, буцім-то Жиди замінюють оборону своїх інтересів у боротьбу за привілеї. Жидівське парляментарне представництво мало найліпшу волю підтримати кабінет ґен. Сікорского, всупереч усім індівідуальним хибам премієра. Сікорскі ні на хвилю не перестав залицятися до правиці, хоч вона найзавзятійше нападала на нього во імя партійних своїх інтересів. Вислів Сікорского про Жидів

ших оглядів, а далі й до літератури про поодинокі справи та питання.

З погляду партії Самостійників-соціялістів, що зродилися з У. Н. П. (Українська Нар. Партія) освітлюють події 1917—1919 рр. отсі три брошури одного з провідників Соц. Сам., що сховався під псевдонімом В. Тимошевського, видані у Відні в 1920 р. 1) „Українська Партія Самостійників-Соціялістів (У. Н. П.)", де по короткім представленню подій в 1917—1919 рр. дається огляд партійної діяльности, 2) Історія Української влади (1917—1919 рр.), 3) Шлях до катастрофи (Повстання отамана Оскілка проти Петлюри). З погляду соціялдемократичного трактує революційні події стаття І. Мазепи: „Три періоди української революції в зб. „Вільна Україна" ч. 1-2, Львів, 1921 р. (Стаття не докінчена). З погляду соціялістів-федералістів, що зродилися з передреволюційних радикал-демократів, говорить про них О. Шульгин у своїй книжці „Наша політика" (Київ 1918 р.).

В pendant до брошури д. Шульгина слід згадати й російську брошуру иншого украинського діяча, що укрився під псевдонімом К. Вишевича — Украинскій вопрос, Россія и Антанта, видану в Гельсінґфорсі 1918 р.

Книжка д. Шульгина присвячена головно зовнішній політиці України (відношення Антанти до України), але в остатній статті дає й перегляд подій 1917 рр.

Поруч із сими брошурами зазначимо й збірку сопартійника їх авторів Ол. Саліковського, Нова Україна (Шлях нашої державности). Вид. „Криниця" Київ 1919. В першій статті сеї брошури знаходимо саме огляд українського життя за 1917—19 р. під заг. „Од минулого до майбутнього".

Сюдиж відноситься й книжка П. Стебницького, Поміж двох революцій. Нариси політичного життя за рр. 1907—1918. (Вид. Т-ва „Час", Київ 1919).

Короткий огляд подій української революції знайде читач також в „Ілюстрованій Історії України" проф. Грушевського (київського вид. 1918 р. і віденського 1921 р.).

Ширше зачеплені події 1917 р. в трьох брошурах того самого автора, що вийшли кількома виданнями в Київі 1917 р.: 1) Вільна Україна (березень-квітень 1917), 2) Українська Центральна Рада (май-червень 1917), 3) Україна і Росія (липень-серпень 1917). З огляду на велику ролю проф. М. Грушевського в українській революції історик мусітиме мати на увазі й збірку його статтей з 1917-18 рр. „На порозі Нової України", що вийшла в Київі в початку 1918 р. Тут-же з огляду на велику ролю в нашій революції українських соціялістів-революціонерів слід принотувати й статтю М. Коваленського, „Од романтики до реалізму" („Літературно-Науковий Вістник", Київ 1919 р., кн. 1 і 2), присвячену історії партії українських соціялістів-революціонерів.

Ролю жидівства в першій большевицькій навалі вияснює брошура Гр. Коваленка-Коломацького (Гр. Гетьманця) „До страшних днів у Київі", видана у Львові в 1918 р. Про сю інвазію оповідає й С. Ефремов у брошурі „Під обухом" (Київ, 1918, вид. „Віку").

Справу покликання Німців Центральною Радою вислітлює зі есерівського погляду стаття М. Любинського „Як прийшли Німці" („Літ. Наук. Вістник", кн. 12-а з 1918 р.).

Про 1917 р. на Полтавщині оповідає в своїх споминах „З Минулого" д. В. Андрієвський (Берлін 1921 р., вид. „Українського Слова").

Про перші хвилі української державности на Волині оповідає брошура д-ра Л. Мишуги „На Волині" (Камянець 1919, вид. ред. „Стрільця").

Про „Виступ Полуботьківців 4-6. липня 1917 р. в Київі на фоні політичної ситуації того часу" оповідає д. М. Падалка в збірнику „До зброї", книжка 1 (Тарнів-Львів 1921).

Подіям 1917—1918 рр. присвячені й цікаві спомини Г. Юртика, друковані у відновленім торік у Львові „Літературно-Науковім Вістнику": Звенигородський кіш вільного козацтва (ЛНВ. 1922, кн. 2 за червень), „Стихія" (про сей-же кіш, ibid. кн. 3 за липень).

Споминам про перебування Українських Січових Стрільців на Степовій Україні присвячена брошура Софії Тибилевичевої, Рідні Гості (Львів, 1922, вид. „Червоної Калини").

Подіям 1918—19 рр. від кінця Гетьманщини до переходу Галицької армії на бік Денікіна присвячені живі, хоч небезпристрасні спомини д-ра О. Назарука „Рік на Великій Україні" (Відень, 1920, вид. „Укр. Прапору").

Про те, „Як обирали Директорію", оповідає д. Р. Лащенко в статейці, уміщеній в альманаху „Дніпро" на р. 1923 ий (Львів, 1922).

Далі принотуємо солідну працю ґенерала М. Капустянського „Похід українських армій на Київ-Одесу в 1919 році", ч. I—II (Львів, 1921) і ч. III. (Львів, 1922) та досить поверхову брошуру П. Певного, За волю та державність. Поход української армії в запілля ворога. З 5. XII. 1919 р. по 5. V. 1920 р. Кн. 1, Станиславів 1920.

Про „Похід українських військ на Київ" у серпні 1919 р. говорить також д-р Л. Мишуга в брошурі під сим наголовком (вид. „Укр. Прапору" Відень 1921).

Про епізод із отаманом Балбачаном знаходимо два знадібки у віденській „Волі": N., Ще про „Болбочанівщину" і Е. Коновальця, Зі споминів („Воля України" ч. 3—5 з 20 ого серпня 1921 р.). Про Махнівщину оповідає М. Ірчан у брошурі „Махно і Махнівці. Враження очевидця" (Камянець 1919, вид. ред. „Стрільця"). Нарешті пом

є останньою спробою премієра погодитися з правицею. Того рода підхлібства є безцільні: Сікорскі ними не притягне правиці, а хиба лише викличе легковаження з її боку. „Друзів не зєднав собі премієр Сікорскі. Він лише отверезив жидівське представництво і пригадав йому pro futuro, що добре є хочби й пізно пізнатись на — фарбованих лисицях“.

Вигляди кабінету.

На висліди голосування над заявою довіря кабінету ґен. Сікорского на загал дивляться дуже песимістично. Сікорскі відтрутив нац. меншости деякими зворотами свого експозе й не є виключене, що вони здержаться від голосування. Тоді важитимуться тільки голоси польської правиці й лівиці — як відомо майже рівні.

РІЖНІ ВІСТИ.

Зїзд нім. Фольксвартай Прус.

В Кенігсбергу відбувся зїзд німецької народньої партії Східних Прус. Зїзд запротестував проти французької окупації Поруря, та висловився за урядом Куно, взиваючи його до спротиву Франції. На зїзді промовляв м. р. сенатор з міста Данціг Янзен, який склав привіт зїздови від імени Данцігу й заявив, що Данціг та Східні Пруси творять неподільну єдність. „Ми націоналісти, казав Янзен, є у вільному місті найсильнійшою партією. Підтримування німецького духа в Данцігу є найважнійшим завданням Сельту. Данцігські націоналісти ждуть від Східних Прус, що ці останні поможуть їм в їх боротьбі. Данцігська політехніка є в небезпеці. Східні Пруси мусять підсилювати її німецьким елементом“. Янзен закінчив промову окликом: Данціг живе й помре для своєї німецької батьківщини!

Чесько-угорські наради.

В понеділок мали приїхати до Праги делеґати угорського міністерства фінансів задля продовжування перерваних свого часу переговорів в справі девіз та передвоєнних боргів.

Литовський прапор над Клайпедою.

Комендант міста Клайпеди зажадав від бурмістра вивісити на ратуші литовський прапор. Бурмістр не згодився на це та відповів, що може зробити це, уживаючи сили. В цій справі йдуть переговори з урядом Сімонайтіса.

Делеґат Ради Амбасадорів.

Данцігські часописи повідомляють, що висланий Радою Амбасадорів до Клайпеди делеґат Клемшан в дорозі переїзжатиме через Данціг.

ОСТАННІ ВІДОМОСТИ.

ТЕЛЕҐРАМИ ПОЛЬСЬКОЇ АҐЕНЦІЇ ТЕЛЕҐРАФІЧНОЇ.

Совітські озужні сили проти Греків.

Відень. „Н. Фр. Пр.“ з Білгорода датою 20. ц. м.: Звідомлення з Атен кажуть, начеб біля проливів висаджено на сушу сильні совітські відділи. Вони мають в разі потреби війти до Тракії на поміч Туреччині проти Греків. Потвердження вістки не має.

Напади болгарських ватаг на сербську територію.

Відень. „Н. Фр. Пр.“ з Білгорода: З приводу нападів болгарських ватаг югославянське правительство інтервеніювало у болгарського уряду і зажадало запевнення спокою на границі. Югославія вишле в цій справі меморіял до всіх европейських держав.

Речинець засідання Р. С. Народів.

Льондон. По донесениям Райтера, думають, що засідання Ради С. Народів збереться 29. ц. м.

Відень. „Н. Фр. Пр.“ довідується з дипльоматичних кругів, що засідання Ради С. Народів мається відложити, а то тому, що кілька нових членів Ради С. Народів має ще студіювати важний матеріял, що є на денному порядку.

Видалення президента фін. уряду.

Дісельдорф. В. комісія рішила відкликати і видалити з краю президента окружного фінансового уряду в Кольонії, що станув в опозиції супроти розпорядків союзників.

Гюс не уступає.

Вашінґтон. Райтер. „Ню Йорк Ворлд“ помістив вістку, начеб держ. секр. Гюз мав уступити. Гюз назвав цю чутку безосновною.

Галицьку армію на Вел. Україні говорять дві брошури вид. ред. „Укр. Прапору“: Спомини О. Левицького, „Галицька армія на Великій Україні“ і д-ра І. Цьокана „Від Денікіна до большевиків. Фраґмент споминів з Радянської України“. (Обі у Відні 1921 р.).

Загальний погляд на радянську Україну дає брошура О. Мицюка. Комуністична Україна (Львів, 1921 р.), писана з есерівського погляду. З соціялдемократичного становища розглядає сю тему книжка І. Мазепи „Большевизм і окупація України“, Львів 1922, вид. „Знаття то сила“.

Про денікінщину й большевиків на Україні знайомлять нас „Спомини утікача“ Вол. Леонтовича та брошура І. Герасимовича „Життя й відносини на Радянській Україні“. Ів. Герасимовичеви належить також поважна студія „Голод на Україні“ в наслідок большевицької господарки. Всі ці три брошури вийшли торік у Берліні накладом рухливого видавництва „Українське Слово“. Нарешті про освітній рух на Україні в часі революції трактує книжка Пастернака „Із історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917 до 19 рр.“ Київ 1920, вид. Всеукр. Кооперативного Видавничого Союза. Про роботу Академії Наук і становище науки під большевиками дає понятя стаття Ів. Кревецького „Українська Академія Наук у Київі“ (Літ. Наук. Вістник 1922 р. кн. 5—8).

З большевицьких оглядів революції на Україні можна принотувати отсі видання: Василя Шах-Рая і Сергія Мазлаха, До хвилі. (Що діється на Вкраїні і з Україною?). Видання Саратовського Укр. Відділу Народнього Комісаріяту справ національних (Саратов 1919 р.); В. Скоровстанського, Революція на Вкраїні, Саратов 1918; Совітська політика на Україні, Київ 1920; Г. Підлубного, За радянську Україну (Нариси з історії української революції), Відень 1920, та Петровського, Революція і контр-революція на Україні (було кілька видань — на Україні і в Америці). Та всі ці брошури, з виїмком хиба першої, мають виключно аґітаційний характер. „До хвилі“ ж інтересна для нас з огляду на критичне відношення авторів до української політики російських комуністів.

Вкінці зазначимо, що докладний огляд подій 1917—1918 рр. знайде читач у віденському „Вістнику Союза визволення України“ з 1917—1918 рр. Там-же передруковано й чимало цікавих статтей з ріжних українських і російських ґазет того часу.

Оце булаб уся цікавійша література до історії революції з українського боку або в українській мові. Про літературу в чужих мовах пишим разом.

Кутя на Українській Переходовій Станиці в Празі.

6. січня б. р. заходами Управи Українського Громадського Комітету на Переходовій Станиці в Празі відбулася „Кутя“ для українських біженців, перебуваючих на сільських та инших роботах в Ч. С. Р. На свято прибув представник чеського уряду д-р Завазаль, голова Українського Громадського Комітету М. Ю. Шаповал, секретар — М. Галаган, завідуючий організаційним відділом Ісаєвич, завідуючий культурно-просвітним відділом І. Паливода, завідуючий відділом опікування — С. Літов, делеґат від кількох організацій Української Селянської Спілки на еміґрації, від українського студентства в Подєбрадах та коло 100 осіб українських селян та робітників з ріжних місць Ч. С. Р. Дякуючи ініціятиві та енерґійній праці коменданта Станиці п. І. Іванова „Кутя“ відбулася дуже урочисто. Свято розпочалося промовою голови У. Г. К. п. Ю. Шаповала, в якій він спочатку згадав про тих, хто в сей час сумно зустрічає святвечір на безмежних просторах нашої Батьківщини, тоді як присутні мають можливість забути на хвилю завдяки гостинности чеського народу своє тяжке лихо. „Ця Станиця, говорив він, мусить увійти в історію і не один її мешканець принесе до рідного краю не тільки почуття симпатії до благородного чеського народу, а ще й пошану до його високої культури, на чому мають будуватися дальші взаїмовідносини поміж двома братніми народами“.

Після того представник міністерства закордонних справ Чесько-Словацької Республики д-р Завазаль, від імени міністра закордонних справ д-ра Гірси висловив жаль, що він сам персонально не міг через незалежні обставини взяти участь в святі й поздоровити перебуваючих на Станиці. При тому п. Завазаль просив вибачення, що не може ще говорити по українськи, а промовляти по російськи вважає незручним і вказав на велике моральне та практичне значіння перебування українських еміґрантів на чеській землі. Присутні відповіли довгою і гучною овацією, повставши зі своїх місць.

Зложили також свої привітання представники української Селоспілки на еміґрації в Чехах, представник Академічної Громади з Подєбрад та другі.

Один з перебуваючих на Станиці українських робітників звернув ся до д-ра Завазаля на добрій чеській мові з висловом радости з нагоди появи в осередку української еміґрації офіційного представника братнього чеського народу.

Потім між промовами, підчас подавання традиційних страв, хор, який склався з випадкових осіб перебуваючих на Станиці, під проводом пана Романенка співав колядки.

Засвічена ялинка, гарні орнаменти в українськім стилю, намальовані на стінах бараку малярями, що колись перебували на Станиці, рідна пісня, що не переставала лунати на протязі всього вечера, вносили настрій щирої радости.

По вечері голова Українського Громадського Комітету ще раз звернувся до присутніх зі словом, підкресливши, що в ніч, коли весь світ святкує народження великого Учителя любови, треба памятати, що лиш одна любов є будуючою силою, а руйнуючою є ненависть, і що коли є потреба нищити злі неправди, які стоять на дорозі українського відродження, то одним і могутнім засобом до боротьби зі злом та насильством мусить бути глибока ненависть до них. Всі присутні підвелися в цей мент зі своїх місць і з побожним ентузіясмом проспівали „Заповіт“.

НОВИНКИ.

— **Підвишка передплати.** В останньому тижні друк ґазети знов підскочив о 30% а ціна паперу майже 50%. Зріст дорожнечі примовляє нас підвести ціну одного примірника вже від нині на 300 Мп. а передплату від 1. лютого с. р. на 7.000 Мп. місячно. — *Адміністрація.*

— **Жидівські посли в обороні українських урядовців.** „Хвіля“ доносить, що східно-галицькі жидівські посли д-р Райх, д-р Інзлер і д-р Зоммерштайн внесли інтерпеляцію до міністра шляхів у справі приняття українських залізничників у Стрию назад на державні посади.

— **Акти процесу Ст. Федака і Тов.** відіслано на днях до найвищого польського трибуналу у Варшаві, де буде розглянено зажалення неважности і відклику що до виміру кари, зголошеного обороною.

— **Припинення залізничого руху.** З причини снігових завій припинено дня 18. ц. м. залізничий рух на коломийських льокальних шляхах.

— **Сусідська скандалістика.** Львівський „Дзєнник Людови“ поміщує преінтересні ревеляції про „геройські“ подвиги „ґенерала“ Галлера, які до решти обезцінюють ореол, яку вшехпольська преса старалася витворити довкола цього „характерника“. На жаль не маємо на стільки місця, щоб покріпити наших читачів малюванням сусідської скандалістики, супроти якої усі наші внутрішні тертя і непорозуміння здаються дитячою іграшкою. Дайже Боже нашим сусідам побільше таких „ґенералів“!

— **Податок від здоровля.** Польське міністерство здоровля опрацювало проєкт податку від здоровля. Щоб бути звільненим від цього податку, треба захорувати або вмерти.

— **Будяк“.** Нас просять зазначити, що т. зв. „сатирично-гумористичний журнал „Будяк“ є наскрізь приватним підприємством п. Дмитра Кренжаловського, та що ні п. Лев Лепкий, який покликав його до життя, ані ґрупа письменників, (Купчинський, Бобинський, Бабій і др.), які в свій час гуртувалися довкола нього, не має уже від довшого часу нічого спільного з тим видавництвом. Тому підписані просять громадян звертатися з докорами й закидами, на тему оплаканого стану цього „журналу“ виключно по адресі його справжньої „редакції“.

— **Вибори до львівської адвокатської палати і наша палестра.** На відбутих дня 20. ц. м. виборах до виділу львівської адвокатської палати вибрано членом виділу д-ра Ярослава Олесницького; заступником д-ра Маріяна Глушкевича; членом дисциплінарної ради д-ра Евгена Давидяка; екзамінаторами для адвокатських іспитів д-ра Пилипа Евина, д-ра Степана Федака і д-ра Миколу Шухевича; екзамінаторами для студентських іспитів д-ра Макса Левицького, д-ра Володимира Охримовича і д-ра Ярослава Олесницького; до ревізійної комісії обрано д-ра Степана Федака.

— **Колядa.** Нам пишуть: Гуртом дівчат в Перегінську: Дутка Катря, Кулик Олена, Лисюк Катря, Макси-

лівна Оля, Мельник Зофія, Матіясівна Ліна, Матіясівна Павлина, Писарівна Анастазія, Патрилівна Галя, Патрилівна Славця, Патрилівна Оля, Семкович Магда, Сорочак Зофія заколядували 100.000 мп. З того вислано 60.000 мп. на „Рідну Школу" в Долині а 40.000 мп. призначено на закупно книжок до читальні".

— **Золотий інтерес".** Нам пишуть: До чого доводить горівка хай послужить примір зі села Либохори. При помочі цеї отруї, робить місцевий жидівський спекулянт „золотий інтерес" з заміною коней. Міняє пару коней у господаря. Господар дає йому свою пару коней, доплачує готівкою 200.000 мп. а в додаток дає кусень ліса, першої кляси. Після обчислень, ці коні коштують селянина ні менше ні більше, а 6,000.000 мп.

— **Вп. Передплатників в Чехословаччині** просимо отсим складати передплату на наш часопис в Банку Чеських Легіонів в Празі на конто Видавничої Спілки „Діло" у Львові, а нас повідомити листівкою. — *Адміністрація.*

— **Позір!** Ще й тепер як маємо перерібки футряних жіночих плащів, ніцівки, поправки та нові мужеські футра, сирі шкіри на продаж і виправи, то обовязком кождого іти до одинокої української фірми Карпяка Львів Куркова 11 а. 1494 1-10

— **Килими глинянські** гарні і не дорогі, гафти, шифони, нитки і и. поручає; сукні, біля зі смаком, совісно й дешево виконує Жіноча спілка „ТРУД", Львів, Ринок ч. 39 (вл. дім). XVI 1—10

Платіть партійний податок!!! Присилайте на адресу! „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові, Ринок 10., вкл. кн. ч. 5.000. Жертводавці понище 500 мп. будуть оголошені поіменно!!

Курс грошей.

Львів, дня 22. січня 1923.

Доляри американські	29.250—29.750
„ „ (1 і 2-ки	29.000—29.500
Доляри канадійські	29.000—29.500
„ „ (1 і 2-ки	28.700—29.200
Марки німецькі	1·80—1·85
„ „ (сотки)	1·60—1·75
„ „ (дрібні)	1·40—1·60
Леї румунські	150·00—170·00
„ „ (дрібні)	140·00—165·00
Корони чеські	880·00—890·00
„ „ (дрібні)	780·00—830·00
Австрійські тис. нов. ем.	580·00—600·00
„ „ ст. ем.	3.350·00—3.400·00
„ сотки нов. ем.	55·00—60·00
„ 50 кор.	80·00—100·00
„ 20 кор.	26·35—26·00
„ 10 кор.	12·00—13·00
„ 1. і 2-ки	0·60—0·00
Рублі 5-сотки	180·00—240·00
„ сотки	250·00—300·00
„ 25-ки	110·00—120·00
„ дрібні	0·65—0·00
„ думські 1.000-ки	20·00—25.00
„ „ 250-ки	15·00—20·00
Карбованці	1·00 1·00
Гривні	1·20—1·20
Франки французькі	1800·00—1900·00
Фунти стерлінгів	130.000·00 135.000·00
Франки швайцарські	5000·00—5100·00

Золото:

20 кор.	135.000·00—140.000·00
20 франк.	122.000·00—130.100·00
20 марк. нім.	142.000·00—147.000·00
Фунти стерлінґи	72.000·00—72.200·00
10 рубл;	150.000·00—155.000·00
Доляри	15.500·00—15·6000·00

Срібло:

Корони австр.	1.900·00—2.100·00
5 кор. австр.	6.800·00—6.900·00
Фльорени австр.	5.700·00—6.100·00
Рублі	5.000·00—5.100·00
Копійки	27·50—28·00
Доляри американські	10.500·00—11.000·00
„ „ полов. і 1/4	9,800·00—9,900,00
Доляри канадійські	9.000·00—9.300·00
„ „ дрібні	8.500·00—8,700·00
Леї румунські	1.340·00—1.350·00

ОПОВІСТКИ.

Громада Хоробрів пов. Сокаль з нагоди коляди зложила на: Рідну Школу 25.000, Українських Інвалідів 15.000, вязнів 15.000, Просвіту 10.000, Національний Музей 10.000, Сироти воєнні 25.000 мп. 1540 1—1

Ч. 13.465 Дністер. Різдвяна збірка на увязнених в Бориславі 55 000 мп. Збирали Р. Кулиничівна і Наталка Ліщинська. 1—1

З Українського Технічного Т-ва. В середу 24. ц. м. о год. 7 попол. в льокали Т-ва виголосить інж. Волосянка відчит „про електрифікацію залізниць". Проситься всіх членів прибути. — ВИДІЛ 1541 1—1

Подяка. „Секція для дорастаючої молоді" при філії Краєвого товариства опіки дітей і охорони молодіжи складає отсим як найсердечнійшу подяку Вп. Панам Вороному, Галієви і д-р Боцюркови за ласкаву співучасть в урядженню „Чайного вечера". Рівночасно почувається секція до обовязку перепросити Вп. Гостей за недодержане програми з причин від секції незалежних. — За Управу секції: Александра Дзеровичівна, секретарка. Блянка Баранова, голова. 1538 1—1

Раз.... і вмерти!

Колись славні Запорожці
Як навоювались
Для спасення і покути
В ченці постригались.

Я рішився невідклично
В монастир вступити
Щоби більше не грішити,
Жінок не зводити.

Ще останний раз забавлюсь,
Глипну по дівицях
На Червоної Калини
Славних вечерницях

25. січня Народний Дім!
ЛЕЛЕ.

P. S.
Запрошення в Доставі від 5 7 попол. 1—1

ЛИСТУВАННЯ.

(Запити і відповіди).

Хто знав би що про **Миколу Матвісів**, котрий в 1916 р. попав в італійський полон, зволить ласкаво повідомити його матір Марту Матвісів котра осталася по помершій його жінці з сиротами, на таку адресу: Пристань п. Мости великі, Жовква. 1534 1—1

Дрібні оголошення.

СКЛАД нот Романовича 11 бічна Академічної, висилка на провінцію. 1529 1—4

ПОШУКУЄТЬСЯ вправного інструктора на село до двох хлопців з I. і IV. кл. гімн. Лекція в обнятя сейчас. Ласкаві зголошення проситься слати до Редакції під „для священника". 1535 1—2

ПАРОХІЯ Куликів дек. Радехівського до заміни за відповідну на підгірю або в горах. Мешкання гарне — ґрунту 150 моргів — 32 стоси дров — 9 моргів дубини. 1536 1—1

УРЯД почтовий в Литвинові прийме інтеліґентну безбідну женщину 45—55 літну до провадження дому. Залізниця в місци. Ласкаві зголошення слати під: Уряд почтовий Литвинів коло Підгаєць. 1530 1—2

ДЛЯ повертаючих з Америки продасть 20 моргів орного поля під селом, коло залізн. стації. Уряд парохіяльний в Іщкові почта Денисів. 1483 6—10

КОЖДИЙ Українець, особливо фаховець повинен бути членом Українського Будівельного Союза у Львові, ул. Осолінських, 6. Уділи по 5.000 мп., вписове 100 мп. XVI 7—10

ЕЛЕГАНТНИЙ капелюх можна купити лише в складах першої краєвої фабрики капелюхів Рудольфа Найвельта, площа Марійська 8, вул. Казимирівська ч. 25, Городецька 72, Бальонова 3. XXVI 3 4

ФОРТЕПЯНИ, пяніна, строєння, репарації „Строітель Б", Глубока ч. 18. 1469 2—4

ДРУКАРНЯ і фабрика печаток І. ФРІДМАНА Львів, вул. Сикстуська 2 і 4, виготовлює гарно і дешево всякі друки та печатки. 1375 7-10

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

АДВОКАТ

Д-р Степан Шухевич

веде адвокатську канцелярію у ЛЬВОВІ, вул. Чарнецької 24, II. п. (Дм Наукового Товариства в л. Куркової ім. Шевченка). 1438 7—10

Найліпші ДЗВОНИ

1517 ПЕРЕДВОЄННОЇ ЯКОСТИ 1—20

є на складі і можна замовляти у істнуючої від 1808 року фірми

БРАТІВ ФЕЛЬЧИНСЬКИХ

в КАЛУШІ або в ПЕРЕМИШЛІ

вул. Красіньского ч. 63.

На жадання висилається цінники оплатно.

УВАГА! Ніяких агентів не маємо і не висилаємо, як також крім Калуша і Перемишля ніякої філії не маємо.

ЗАПЛАЧУ добре за українські почтові марки Західної Области Української Нар. Республики — цілу збірку або й поодиноко. — Галя Гладунівна в Зелемянці н. Стрию Гребені. 1527 1—1

ЦЕРКВА в Камінці струмиловій пошукує дяка добре познайомленого з церковним уставом, що умів би вести хор, а також міг би бути ужитий до канцелярійної праці. Близші відомости і услівя в греко кат. уряді парохіяльнім Камінка струмилова. 1531 1 3

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Спілки господ.-торгов.

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

в Чесанові

відбудуться дня 2. лютого 1923 о год. 10 рано в сали філії Товариства „Просвіта" в Чесанові з слідуючим дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Зміна статуту.
Внески і запити.

Колиб на означену годину не зійшлося вимагане статутом число членів, відбудуться того самого дня в тім самім льокали другі Загальні Збори без огляду на число присутних членів.

1537 ДИРЕКЦІЯ: 1—1
Іван Общанський. Іван Тоган.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

філії „ПРОСВІТИ" в Турці н/Стр.

відбудуться дня 2. лютого 1923 (п'ятниця) о годині 11 рано в власнім домі в салі Бесіди в Турці з слідуючим дневним порядком:

1) Отворення Зборів.
2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів.
3) Звіти: а) секретаря, б) касієра і в) Комітету відбудови дому.
4) Вибір нового Виділу.
5 Вибір контрольної комісії.
6) Внесення членів.

Взивається всі читальні в тут. повіті о вислання своїх відпоручників на ті Збори.

Виділ філії „Просвіти" в Турці.

о. Іван Федевич. голова. 1528 1—1 Прокіп Шевремета. секретар.

ЦЕРАТИ відпрасовані і на метри
фіранки капи на ліжка
портієри обруси
хідники меблеві матеріі
дивани матераци і сінники
лінолеум стори до вікон
ТАПЕТИ в найбільшім виборі по-
1362 ручаю 8 —?
Е. КІЧАЛЕС І А. МАРҐУЛЕС
Львів, вулиця Сикстуська ч. 18.

Нова книжка.
МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ
ТВОРИ
т. I. з портретом автора і вступною статтею доцента унів. Л. Білецького.
Ціна 3500 мп.
Продається у всіх книгарнях.
Можна виписувати за післяплатою з канцелярії Товариства допомоги еміґрантам з Вел. України. (Львів, Руська 3). 1539 1—10

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

„УКРАЇНСЬКОЇ КАСИ"

стовар. зареєстр. з обмеж. порукою

в Чесанові

відбудуться дня 2. лютого 1923 о год. 11 в полудне в сали філії Товариства „Просвіти" в Чесанові з слідуючим дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів.
2) Зміна статута.
3) Внески і запити.

Колиб на означену годину не зійшлося вимагане статутом число членів, відбудуться того самого дня в тім самім льокали другі Загальні Збори без огляду на число присутних членів.

Ст. Трушевич. секретар. 1532 1—1 о. Іван Костюк. голова.

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від вівтірка 23. ц. м. односеріову монументальну драму жіночої психіки, основаної на тлі блискучого світа американської плютократії в 7 діях п. з.

„Конфлікт". Прямо казочною є гра ґеніяльної драматичної артистки PRISCILLI DEAN — премійованої американської краси, яка виконувала головну ролю в архитворі „ЖЕБРАЧКА ІЗ СТАМБУЛУ"

НОВОВІДКРИТИЙ СКЛАД БЛЯХИ

XXVI 2—4 ПІД ФІРМОЮ

Гуртівня бляхи

ЛЬВІВ, ВУЛ. АННИ 1 (НАРІЖНИЙ СКЛЕП)

поручає: бляху цинкову, поцинковану залізну і білу ріжних вимірів і грубости, як також всілякі артикули в обсяг входячі по фабричних цінах. Продаж гуртом і детайльно. —

Ширіть наш часопис!

КОРАБЕЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

ЕВРОПА-АМЕРИКА

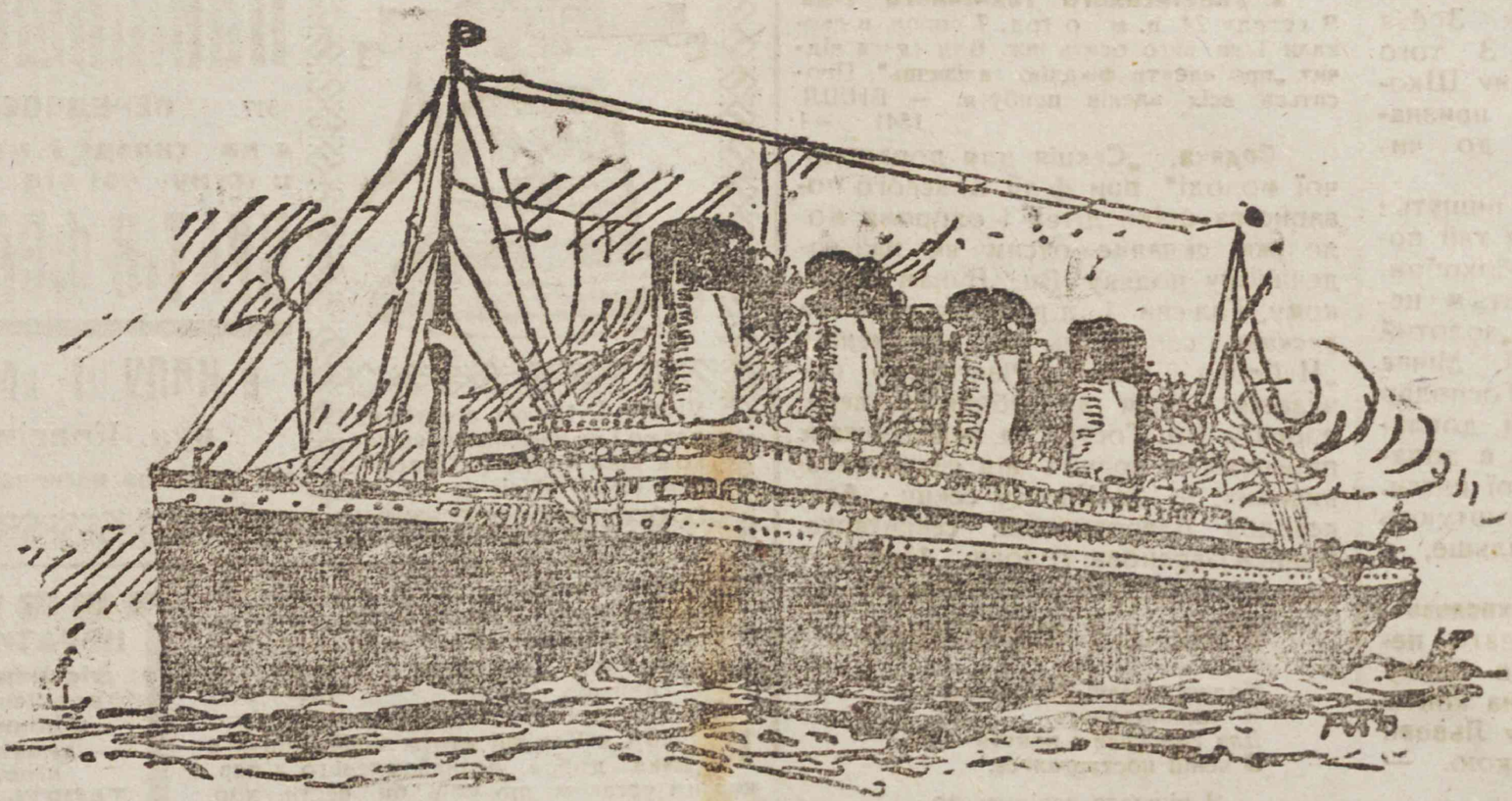

ЕВРОПА-КАНАДА

„WHITE STAR LINE“ (Лінія Білої Зорі)

подає до відома, що число емігрантів зі Східної Галичини є на вичерпанню. Пасажирі, котрі дістали американські візи, повинні зголоситися зараз до ЦЕНТРАЛЬНОГО БЮРА КОРАБЕЛЬНОГО ТОВАРИСТВА — „WHITE STAR LINE“ Варшава, Маршалківська 132.

або до філії у ЛЬВОВІ, вул Городецька 36 і ТЕРНОПІЛЬ Тарновского 5.

(Без багажу, щоби зареєструватися на виїзд до Америки. Еміґрація до Канади тревае дальше нормально.

ПОЗІР! Найблищий, великий транспорт пасажирів до Америки і Канади відходить дня 31. січня ц. р. з наших бюр.

„WHITE STAR LINE“ Львів, Городецька 36 і Тернопіль, вул. Тарновского 5.

До
Управи стов. „ДОСТАВА“
у ЛЬВОВІ, вул. Домініканська 11.

I.

Дзвін, ваги 325 кґ. замовлений через Вашу многозаслужену фірму, вже наспів і поблагословлений нинішнього дня почав свою св. службу. Робота дуже гарна, словом артистична, голос дуже милий, мельодійний, народ вдоволений. Сердечне Спаси-Біг! — За гр.-кат. Церкву в Щирци: о. Мих. Баричко парох, Василь Куриплес, Петро Мокрий, провізори церковні.

II.

Отсим повідомляємо, що бічний престол, який ми у Вас замовили, вже викінчений і уставлений. Констатуємо з правдивим вдоволенням, що ціла робота престола отже різьба, золочення і образ виконано надзвичайно гарно і солідно та є правдивою окрасою нашої церкви. З сеї причини складаємо щиру подяку Товариству „ДОСТАВА“ у Львові і її артистови-різьбареви п. П. Качмарчукови. — Велдіж, в жовтни 1922. — о. І. Погорецький парох Юрко і Анна Лохмач. 1522 2—3

НИТКИ вс. рода, до шиття і вишивання, великий вибір вишивок, канва, полотна, шифони, дими, вспи, кльоти і и., гуртом і на дрібно продає дешево і поручає свої від 22 літ ведені роботні сукни і білля. 0-20
ЖІНОЧА СПІЛКА ПРОМИСЛОВА — „ТРУД“ — ЛЬВІВ, — Ринок ч. 39.

Довголітний робітник ФІРМИ БРАТІВ ШТАЖБЕР відкрив — — **першорядну робітню** англійських і французьких костюмів і плашів 9-10
1392 **І. Штокнопф** ЛЬВІВ — ВУЛ КУРКОВА ч. 5

„КОЛОБІН“ ЛЬВІВ, Собіського ч. 6. Нововідкритий конфекційний маґазин блаватних, суконних та модних товарів.
1456 6—10

Ширіть наш часопис!

На зимові вечори

поручає історичні повісти (давнійших і новійших наших авторів), народні оповідання, світові романи, збірні видання творів українських і чужих иляснів, як також наукові твори в нашій і чужій мові

ІВАН КАЛИНОВИЧ, ЗОЛОЧІВ

Цінники і катальоґи висилає за надіслання 500 Мп. почтовими значками. При замовленнях прохається надіслати завдаток.
1353 7—10

Вже вийшов з друку
Кишеньковий КАЛЕНДАРИК на 1923. р. 4—5
ЦІНА 1·50 Кч. При більших замовленнях знижка. Також на складі можна дістати більшу скількість букварів, наукові та белетристичні книжки в Книгарні — —
С. ЛАВРОВА
Karlovo nám. c. 6. Praha II.

Важно для пасажирів до північної, центральної і полудневої Америки!

Безпосередна і реґулярна комунікація на люксусових кораблях, уряджених з найбільшим комфортом і з узглядненням всіх вимог новочасної техніки й науки.

ДО НЮ-ЙОРКУ
на наших кораблях „О“
„Ordunа“
„Oropesa“
„Orbita“
„Vandauk“
„Vestris“
„Vandyk“

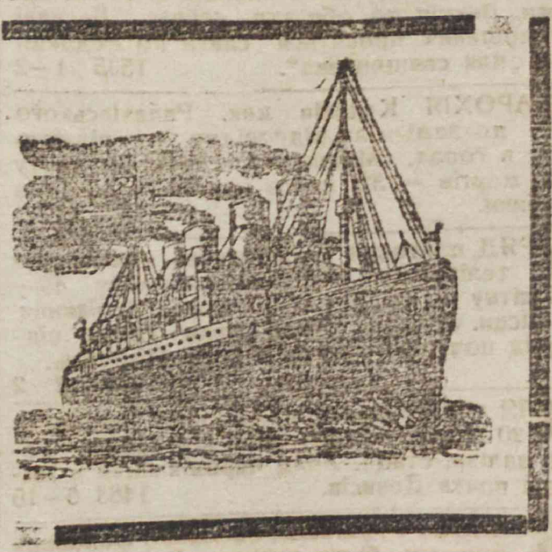

До Бразилії, Уруґваю і Арґентини
на наших кораблях „А і Д“ так добре знаних еміґрантам:
„Andes“
„Avon“
„Arlanza“
„Almanzora“
„Araguaya“
„Darro“
„Desenado“
„Desna“ 1167 1—1
„Demerara“

В третій клясі є також кабіни на 2, 4 і 6 душ, доступні для усіх пасажирів.
Музика грає також що дня пасажирам 3-ої кляси.
Вибаглива кухня. Спеціяльна пожива для матерей з немовлятами.

ПОЗІР ПАСАЖИРИ ДО НЮ-ЙОРКУ!!!

Коли хочете уникнути морської хороби, яку спричиняє надмірно скора їзда „Морських кольосів“ і мати приємну подорож через океан, їдьте тільки кораблями Товариства

The Royal Mail Steam Packet Co.

Головна аґенція на Польщу й Галичину: ВАРШАВА, Електоральна 35. Телефон 509-09.

Філії: Львів, Городецька 93.

Станиславів, вул. 3. Мая 5., Тернопіль, вул. Тарновского ч. 19., Ковель, Новоколійова 4., Рівне, Шосова 122., Бялистон, Кілінського 21., Ґродно, пл. Баторого 3.

ВІДДІЛИ В АМЕРИЦІ:

R. M. S. P. New-York, Broadway 26.
R. M. S. P. Chicago 117, West Washington St.
R. M. S. P. Boston 10, Congress St. (E. S. A.)
R. M. S. P. Halifax St. Paul Building.
R. M. S. P. San Paulo, Rua da Quitanda 18 a.
R. M. S. P. Rio de Janeiro 5—55 Avenida Rio Branco (P. O. BOX. 21.)
R. M. S. P. Montevideo, Mac Lean & Stapledon, 332, Calle Piedras.
R. M. S. P. Buenos Aires, La Mala Real Argentina Lida, Edificio Britanico.

За редакцію відповідає Ол. Кузьма. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.